

2.10 «A smile of Chestershir Cat» or development of the simultaneous thinking of student's of young people

«Посмішка Честерширського Кота» або розвиток симультанного мислення учнівської молоді

Освіта в Україні обумовлена цілями та потребами суспільства, що формуються у процесі навчання учнівської молоді, спрямовані на перспективний розвиток суспільства, науки, техніки, технологій, культури та мистецтва.

Аналіз досліджень педагогічної практики художньо-естетичного виховання дозволив виявити особливості потенціалу образотворчого мистецтва. Науковцями (Л. Левчук, Л. Масол, Н. Миропольська, О. Рудницька, Г. Сотська, О. Шевнюк, Г. Шевченко та ін.) з'ясовано, що у процесі спілкування з художніми творами, які відображають в художніх образах людську життєдіяльність в її цілісності, забезпечують зв'язок між минулим і майбутнім, генерують творчий досвід людства, активізуються пізнання культурної спадщини та формування системи цінностей особистості.

Значний інтерес викликають праці з виховання образотворчим мистецтвом Б. Віппера, В. Кардашова, С. Коновець, В. Котляра, І. Мужикової, Б. Неменського, М. Ростовцева та ін., які розглядали образотворче мистецтво як синтетичну діяльність, у процесі якої не тільки формуються пізнавальні інтереси, мистецька ерудиція особистості, але й розвиваються творчі здібності, мобілізується інтелектуальний потенціал, здатність виділяти сутність, зіставляти, порівнювати, аналізувати явища дійсності та мистецтва; естетизується процес мислення, активізується увага, зорова пам'ять, креативна уява, у колективній творчості виявляється готовність індивідуума до взаємодопомоги.

Дослідниками було розроблено та впроваджено різні методики з навчання, формування або розвитку учнівської молоді з різними вміннями та навичками,

компетентностями в умовах навчально-виховного процесу на заняттях дисциплін гуманітарного та естетичного циклу, у школах із поглибленим вивченням предметів художньо-естетичної спрямованості, у процесі використання інформаційних технологій, проектних завдань, самостійної роботи, спільної діяльності та в позакласній роботі.

Розвиток симультанного мислення в учнівської молоді не потрапив у поле зору науковців. Адже відповідно до нових віянь у мистецтві художні твори мають відповідати новим вимогам. Тому, одночасне сприймання всіх відчуттів стають актуальними у процесах, які відбуваються в мистецтві. З цією метою використовуються різноманітні симультанні техніки й прийоми для виходу на принципіальні нові рівні репрезентативності з винаходом індивідуальних способів втілення власних ідей у творчості.

В українському тлумачному словнику [3] поняття симультанний – від лат. *simul* – в один і той же час – *simultané* – трактується як одночасний. У словнику «Мистецтво» [2] пояснюється симультанність як властивість футуристичного живопису та прийом сценографії. У футуристичній композиції суміщаються різні моменти руху. Для неї характерні роздроблені на фрагменти фігури, які перетинаються скошеними конусами та лініями, що утворюють гострі кути, лініями у формі зигзагів, спіралей, воронковидні, елепсовидні. Прийом у сценографії, коли на театральній сцені одночасно представлені дві або більше декорацій, що відображають простір різних дійств, які протікають паралельно, тобто одночасно, але в різних місцях. Симультанність була розповсюджена у середньовічному театрі та іконописі. Принцип симультанності був перенесений з театру у середньовічні фрески та рельєфи. Відродилась і стала використовуватись у ХХ столітті .

Отже, концептуальною основою у розвитку симультанного мислення учнівської молоді засобами образотворчого мистецтва стала його сутність – симультанність сприймання образу дійсності людиною й творчості в ньому за виникнення симультанного ефекту (творчий результат) – *авторська ідея*.

Методика будується на актуалізації природи симультанного сприймання дійсності, яка полягає в методах, формах та засобах активізації творчого, зокрема симультанного, мислення. Стимулювання творчої уяви та творчої фантазії, які виконують функцію перетворення (творча активність), передбачає домислювання людиною можливих образів у заданому контексті (сюжет, композиція, художні техніки й матеріали, колір, лінія та ін.). У процесі залучення учнівської молоді до співтворення образу на перший план виступає емоційна пам'ять (художня емпатія), що спонукає до переживань засобів виразності графіки, живопису, скульптури, які у співтворенні набувають рис притаманних процесуальним мистецтвам (музика, театр, хореографія тощо).

Льюїс Керролл так описував симультанний ефект у діалозі Аліси з Честерширським Котом: «І чи могли б ви і надалі з'являтися й зникати не так швидко? Від цього йде обертом голова. «Гаразд», – сказав Кіт і став зникати шматками: спочатку пропав кінчик його хвоста, а насамкінець – посмішка, що ще якийсь час висіла у повітрі. «Гай-гай! – подумала Аліса. – Котів без усмішки я, звичайно, зустрічала, але усмішку без kota!.. Це найбільша дивина у моєму житті!» [1, с. 58]. Кіт, який постійно усміхається та вміє за власним бажанням телепортуватися, швидко зникати чи навпаки, поступово розчинятися у повітрі, залишаючи на прощання лише посмішку, слугує яскравим прикладом симультанного мислення та сприймання цілісного образу. Адже посмішка Честерширського Кота націлена на поступове появу-зникнення, метафоричного перетворення образу. Посмішка залишає невловимий образ, який людина може зберігати у власному досвіді лише активізуючи симультанну пам'ять.

Засоби, які мають властивість зникати або швидко видозмінюватися на очах у реципієнта, створюють графічний, кольоровий, тональний, світловий, тіньовий, об'ємний образ. Його зображують не тільки художніми, але й нетрадиційними техніками: тіннями, водою, вогнем, світлом, піском, глиною, дрібними камінцями, їстівними продуктами, природними матеріалами тощо. Таким чином, відтворюється процес послідовного зникнення образу, що припускає домислення (реалізація симультанного ефекту) його деталей.

Відтворення образу до цілності, навіть без окремих деталей, цільне бачення ситуації допомагає у пізнанні взаємозв'язків природного й соціокультурного середовища людини.

Педагогічний малюнок у процесі послідовного зображення об'єкта (метод симультанних проєкцій), продемонстрований на дошці за допомогою води, що напружує творчу уяву та творчу фантазію. При цьому, попередні стадії зображень поступово зникають (висихають). Ініціюється симультанне сприймання розрізнених фрагментів образу до його відтворення у цілності. Адже, доступне лише часткове повторення сприйнятого. Подібні справи виконуються фарбами по вологому папері, що надає можливість спостерігати проникнення одного кольору в інший, за зміною форми ліній, мазків й дозволяє виправляти або доповнювати художній образ. Метод малювання світлом, тінями, рухами рук у просторі тощо передбачає віртуальні і швидкоплинні зображення. Миттєвий погляд на природу й порівняння співвідношень між цілим та його частинами спирається на способи часткового огортання предметів чи зображень, періодичного закриття наочності, погляду з природи на рисунок, порівняння природи із зображенням. При використанні метода мультиплікації у різних техніках відбувається постійна зміна образу від проміжного варіанту до кінцевого результату – оригамі, флористика, інсталяція, колаж, декупаж та ін. У цих техніках образ набуває цілності поступово. Митець, завдяки послідовним стадіям створення образу, наближається до художнього образу, який він в своїй уяві утримує перед собою.

Поява-зникнення площинного чи просторового зображення відбувається завдяки методам метаморфоз, комбінування, синтезу, інтеграції, трансформації тощо. Навіть метод інтриги спрямований не лише на здивування учнівської молоді постановкою теми заняття у незвичайному ракурсі, а й як частина цільного завдання, як введення до нього, заснованого на симультанному мисленні.

Принцип посмішки Честерширського Кота покладено в основу варіативної форми виховання «Проект бажання». Художня мова образотворчого мистецтва

насичена спільними елементами і ознаками, властивими іншим видам художньої діяльності: музиці, літературі, хореографії, театру, кінематографу, засоби яких сконцентровані в перформансі, хепенінгу, інсталяції та виводять його у рухово-часовий вимір. Вони передбачають одночасну й одномоментну фіксацію створеного образу в просторі та часі. Сучасні форми образотворчого мистецтва можна частково використовувати на підсумкових заняттях або повністю у мистецьких заходах, бієнале, різноманітних шоу, гала концертах тощо та окремих спектаклях під час презентації творчих робіт на виставках у шкільних коридорах, актових залах, класних кабінетів, вернісажах, у залах музею, арт-галереях, виставкових залах за межами навчального закладу.

«Проект бажання» базується на технологічних прийомах послідовної підготовки до дійства. До них відносяться: введення до теми (ознайомлення), накопичення матеріалу (збір інформації), поглиблення та розширення знань щодо способів та прийомів вирішення творчих завдань (експериментальна та дослідницька роботи), упорядкування (інтерпретація), здійснення творчого задуму (художньо-практична діяльність), доопрацювання (додатковий пошук), узагальнення (аналіз та синтез).

Покрокове вирішення «Проекту бажань» передбачає розробку об'ємної або площинної композиції у творчому переосмисленні заданої теми. Вони виконують роль декорацій паралельних дійств та ескізів для запрошень, флаєрів, оголошення, реклами тощо, що надає цілісності стильового оформлення; написання віршованих текстів, поетичної назви до композиції чи до кожного її персонажа; конструювання елементів увиразнення та аксесуарів до образів; написання імовірного ходу дійства за використання поетичних назв, віршованих текстів та його репетиція; пошук та добір музичного супроводу, освітлення, ароматів; облаштування декораціями сцени, оформлення робіт, виставки, галереї тощо.

Демонстрація дійства передбачає переосмислення виконавцями імовірного ходу дійства на задану тему, до певної міри та художнього досвіду особистості у дійство вносяться елементи імпровізації; залучення глядачів у ролі статистів

«Ті, що утворюють картину» (вони тримають рами, в яких відбувається «оживлення» композиції), «Кудесники» (роздають флаєри, запрошення тощо), «Критики», «Журналісти» та інші ролі; проведення майстер-класів, творчих майстерень, сесій; реалізація виставок, ярмарків, конкурсів, змагань, екскурсій, круглих столів, презентацій тощо; здійснення бієнале, асамблеї з педагогами інших дисциплін.

Кожен з технологічних прийомів можна застосовувати окремо або пов'язувати між собою у вигляді «ланцюжка» відповідно до завдань для колективної творчості в ігрових імпровізаціях з елементами експериментальних досліджень.

Прикладом є розробка проекту «Вернісаж творчих композицій», в якому виховною метою стає творче спілкування. Навчальною – ознайомлення з шрифтовою композицією й вправлення у написанні шрифтів. Вона окреслює формат композиції, його розмір, вправлення з написання шрифтів, його вираження за допомогою кольору, орнаменту, малюнків. У плані проекту оговорені додаткові умови по створенню комісії з відбору кращих робіт, їх оформлення, проведення аукціону, оглядової екскурсії (робота у групах за інтересами). Він передбачає колегіальний вибір назви вернісажу, визначення стильового оформлення (колір, шрифт, обрамлення для малюнків), створення схеми розташування експонатів у приміщенні, добір музичного супроводу, освітлення, виготовлення запрошень, візиток, флаєрів, реклами, плакатів, афіш, оголошень, призив.

Метод персоніфікації стимулює пізнавальний інтерес учнівської молоді до творчої діяльності. Одним з його прийомів є рольова гра, а саме образ асистента викладача, учителя, керівника гуртка. До обов'язків асистента входять часткова підготовка до заняття разом з педагогом чи учителем або під їхнім керівництвом, пошук мистецької інформації, музичного забезпечення, допомога однокласникам чи однокласникам на заняттях. Спочатку опора відбувається на учнівську молодь, яка добре володіє художньо-практичними вміннями та навичками та реально допомагає однокласникам чи

однокласникам, що потребують роз'яснення завдання; надалі на тих з учнівської молоді, які починають проявляти ініціативу незалежно від їхнього художньо-творчого досвіду. На першому кроці надається індивідуальна консультація, потім – проводиться загальна корекція. З набуттям творчого досвіду учнівська молодь самостійно готується до заняття під опосередкованим керівництвом викладача чи вчителя.

Зокрема, асистенти вчителя можуть бути образом «DJ» (ді-джей), що відповідає за роботу музичного центра, магнітофона та добирає музику до заняття; «Шоумен» демонструє наочність, роздає дидактичний матеріал, слідкує за роботою інтерактивної дошки, комп'ютера тощо.

Метод стимуляції є дієвим у зростанні готовності учнівської молоді до самостійних рішень щодо розв'язання творчих завдань. За досягнення у художньо-творчій діяльності на заняттях їм присвоюються звання «Містер та Міс Натхнення», «Містер та Міс Кольорові Олівці», «Містер та Міс Філософія Живопису» тощо. Здійснюється делегування учнівської молоді до складу журі або конкурсної комісії з відбору творчих композицій на різноманітні виставки, ярмарки та інші дійства. Перемога у конкурсах та змаганнях визначається за номінаціями, які відображають ідею виставки. Наприклад: «суто український», «фентезійний», «реаліті», «стильовий», «епатажний» тощо, що розширює можливості заохотити та охопити достатньо велику кількість учнівської молоді.

Метод експресії (естетизація явищ дійсності шляхом активізації переживань) стає ефективним у формуванні чуттєвого досвіду учнівської молоді. Естетична виразність образу педагога, його асистентів – учнів класу чи студентів, різноманітної наочності, дидактичних матеріалів, класного приміщення, загального мистецького заходу досягається завдяки художнього оформлення різноманітними аксесуарами: емблемами, бутоньєрками, окулярами, вказівкою у вигляді квітки-семицвітки, парасольки, пензлика, олівця, різнокольорової стрічки, хустинки тощо.

Методи евристичних питань, евристичних завдань та асоціативної загадки визначають творчий аспект домашніх завдань, які базуються на пошуковій

активності, спостереженні, міркуваннях та творчому фантазуванні. Наприклад: «Чим відрізняється колір вранішнього неба від неба вечірнього? Як жовтий, багрянний колір листя гармонує з осіннім небом? Чому кетяги горобини такі яскраві на тлі снігу?» Знайдіть картину М. Врубеля, якій належить фрагмент, розглянутий на занятті. Підготуйте анонс про творчі доробки цього художника тощо. Уважно розгляньте різноманітне листя, гілочки, хмарки та інше й уявіть, на що вони схожі та, на що їх можна перетворити тощо».

Виконання домашнього завдання анонсується чи презентується учнівською молоддю на початку або в кінці заняття.

Ефективний розвиток симультанного мислення засобами образотворчого мистецтва полягає у різноманітних творчо-розвивальних вправах (споглядальні, синестезійно-семантичні, асоціативна загадка, синестезійно-кінетичні, синестезійно-кольорові, тактильно-синестезійні), які підпорядковані наступним виховним цілям: формування чуттєвого досвіду; опанування засобів образотворчого мистецтва у процесі дослідницької, експериментальної та пошукової роботи; оволодіння нетрадиційних технік і матеріалів.

Вправи диференційовано відповідно до вікових особливостей учнівської молоді та рівня сприймання навчально-виховного матеріалу на основі метапредметних, міжпредметних та міжгалузевих зв'язків. Вправи визначаються загально-розвиваючими властивостями й добираються відповідно до мети художньо-творчої діяльності та актуалізують творчий досвід учнівської молоді.

Тактильно-синестезійні вправи дають поштовх до відчуття площинного та об'ємного ритму (гармошка – прямокутник та віяло – коло), виразність чорно-білого та кольорового ритмів складених з площинних форм. Адже, випуклі елементи у ритмічному повторенні більш виразні завдяки тіням від граней, а з закритими очима його можна відчутти пальцями, визначити форму елементів – кружечків, трикутників, квадратів. Окрім того, навпомацки визначити форму (куляста, циліндрична, кубічна тощо), фактуру (гладенька, шорстка, горбиста тощо); температуру (холодна, тепла, льодяна, гарячкувата); якість (волога, суха,

драглиста); твердість (м'яка, тверда, пружна) об'єкта із зав'язаними очима. Ця вправа передуює проведенню круглого столу «Зустріч народних майстрів різних країн», під час якого презентуються створені власноруч іграшки за підтримки діалогу, диспуту з наведенням цікавих фактів.

Вправа синестезійно-семантичного спрямування «Ритмічний перегук» в ігровій формі допомагає опанувати ритм як основу будови Всесвіту. Порівняти ритм в орнаменті, в музиці, в природі. До цієї вправи додається цікавий факт про давні часи, коли люди збиралися на віче, сідали у коло і для зосередження стукали камінь об камінь до тієї миті, доки звук не переходив у чіткий ритм. Такий ритм сприяв повному єднанню людей і це для них була музика серця і душі. Після сприймання розповіді слухачам зав'язують очі та за сигналом ведучого (сигналом є доторк до людини) вони починають стукати олівцем чи іншим предметом (маленьким камінцем, мушлею тощо) на столі. Таким чином, поступово починають стукати усі присутні до повного злиття ритму. За таким же сигналом-доторком вони поступово перестають стукати. По закінченню вправи, користуючись таблицею-підказкою, учнівська молодь може охарактеризувати ритм «уявного дощу» (швидкий, рясний, уповільнений, хаотичний), через асоціацію зі смаком (солодкий, смачний, апетитний, гіркий, кислий), з мовою графіки (коливання звуку по наростанню чи спаданню, подібно до хвилястої лінії, схожий на ламану зубчасту лінію, короткі та довгі рисочки, великі й маленькі точки). Окрім того – це сприяє певним висновкам на запитання «Чому люди в давні часи використовували стукіт каміння об каміння, барабанів?»

Різнорівневі художньо-творчі завдання складаються з творчо-розвивальних вправ та художньо-практичних завдань, які орієнтовані на мотивацію успіху (самовираження), імпульс до зацікавлення та прагнення до художньо-творчої діяльності, творчого мислення шляхом усвідомлення значення образотворчого мистецтва; реалізацію вмінь і навичок створення художнього образу методами комбінування, синтезу та інтеграції за допомогою різних художніх технік й нетрадиційних технік та матеріалів.

Подібним є завдання на реставрацію форми та розпису будь-якого посуду. Завдання визначає бачення цілісного образу завдяки пропорційним співвідношення його елементів, дотримання симетрії, асиметрії, ритму тощо.

Наприклад, у закладах середньої загальної освіти, до завдань, що ініціюють розвиток симультанного мислення, у нагоді стане завдання на створення форми палітри: «Якою палітрою користується метелик? З яких фарб складається палітра гарбузових родичів? Яку палітру любить гусінь? Які кольори на палітрі Снігуроньки?» Завданню передують дослідницька вправа «Алхімік», яка знайомить з утворенням похідних кольорів та їх відтінків. Для цього використовується набір хімічних колб, в яких знаходиться розчин основних трьох кольорів. Вправа спрямована на пропедевтичне ознайомлення з хімією та фізикою. Дослідження відбувається прийомом переливу кольорової води з одної колби в іншу (дифузійні процеси). У процесі дослідження ставляться «математичні» запитання: «Якщо до червоної фарби «додати» більше синьої, то яких властивостей набуде колір (холодних чи теплих)? За яких умов зелена фарба стане «теплою»? Який колір утвориться, якщо до червоного «додати» синій? Які ще два основних кольори не змішували? Які два кольори при змішуванні утворять зелений? Уявіть, який колір залишиться, якщо від червоного кольору «відняти» жовтий? Якщо фіолетовий колір «поділити» на білий, то він стане ... тощо». Завершують вправу запитання на цілісне сприймання отриманої інформації: «Де у природі відбувається процес утворення кольорів та їх відтінків? Для чого потрібні відтінки?»

Дослідження симультанного контрасту (оптичне змішування кольорів засвоює учнівська молодь починаючи з одинадцяти років) відбувається у процесі лесування акварельними фарбами, спостереження за зміною кольорів через накладання шматочків кольорової кальки або світлофільтрів один на інший. Ускладнення завдання відбувається з набуттям кольорового досвіду.

Цікавою є гра-дослідження «Післясмак кольору» контрастних (парних, протилежних, додаткових) кольорів. В її основі лежить феномен стомлюваності ока (симультанний контраст). З цією метою потрібно дивитися 30 секунд на

кольорову пляму (наприклад червону), потім перевести погляд на білу стелю, на якій відобразиться додатковий колір до досліджуваного.

Метод інтриги та здивування спонукають зацікавленість експериментальною роботою. Наприклад, заняття буде відбуватися в уявному «соковому барі» й бармени змішуватимуть фреші. Несподіваний ракурс оголошення теми заняття інтригує й збуджує уяву й фантазію. Окрім того, середовище наповнюється ароматами соків, завдяки яким підключається нюховий аналізатор.

На прикладі картин Ван Гога «Схід місяця», «Пшеничне поле під час сходу сонця» та Клода Моне «Враження. Схід сонця» рекомендується уважно розглянути тіні від предметів та поміркувати про їх дивне розташування відповідно до точки світла – місяця чи сонця. Загадка, пов'язана з картиною «Схід місяця» – це тінь під горою. Дослідники пояснюють таку невідповідність тим, що Ван Гог писав цю картину у два прийоми – починав малювати картину ввечері, а закінчував її вранці. На полотні намальований місяць, який сходить ввечері, а тіні розташовані як від вранішнього сонця. Потрібно порівняти теплоту та світлість (насиченість) кольорової гами та посудити: «Чому нам здається, що на картині місяць або сонце світяться? Що саме надає такої яскравості місяцю або сонцю?»

Для засвоєння безкінечності відтінків по осі вправо і вліво від нуля створюється розтяжка одного з основних кольорів – вправо від нуля прийомом затемнення, вліво – розбіленням. Наочне впевнення щодо колірної гами, яка знаходиться між білим та чорним кольорами, тобто хроматичні кольори обмежені з двох боків ахроматичними.

У формі змагання проводиться семантична вправа на цікаву асоціацію писанки, орнаментованих рушників і тарелі у порівнянні з явищами природи. У завданні пропонує створити писанку, мальованку, шкрябанку.

Ще одна асоціативна вправа спрямована на сприймання форми предмета за підтримки евристичних запитань: «Яке відчуття викликає «дзига»? Як змінюється сприймання цього предмета в русі?» Для міркування потрібна

таблиця «Форма – відчуття» з рисунками простих геометричних фігур з поясненням: коло, куля – м'який, незупинний рух; спокій, стабільність, міць втілюють квадрат, прямокутник, паралелепіпед, куб; політ, цілеспрямований рух – трикутник, конус, піраміда; плинність, ковзання, як дію, зображує трапеція, зрізана піраміда, зрізаний конус; ромб втілює швидкість.

Завдання-фентезі «Світлотіні Інь і Янь», «Зворотний бік світла», «Архітектура у просторі та за його межами» вирішуються за допомогою «малювання світлом». У ньому розкриваються поняття тонового контрасту й світлотіні у сприйманні тривимірності простору. Учнівська молодь має зробити висновки про контраст світла у темряві та світла в освітленому приміщенні. Малювати можна предметами, які випромінюють світловий промінь. Для виконання завдання затемнюють вікна, одягають темний одяг, сонцезахисні окуляри, чорні печатки. Перед вправою ознайомлюють з технікою геліографіті – вогняна графіка – на прикладі зафіксованих на фотографії палаючих композицій кримського художника Володимира Бахтова. Він «малював факелом архітектурні пам'ятки античних міст Північного Причорномор'я» – «Храм Аполлона», «Велика Базилика», «Храм Афродіти» та ін. Малюнки геліографіті ефемерні, сам процес – чарівне дійство, який активізує творчу уяву та творчу фантазію. Подібні пізнавально-ігрові ситуації виникають під час гри із запаленими від вогнища паличок, малювання сонячним зайчиком за допомогою дзеркальця. У природі, подібне «малювання» відбувається завдяки мерехтінню сонячного світла на поверхні води в річці, озері, відбитку від скла, проникнення променів крізь хмари, сонячна або місячна доріжка, відблиски в росі, краплині дощу, сніжинці. Демонструється ефект «сяючих» картин за використання ультрафіолетової лампи. У темряві на картині вибілені місця, білий одяг, білі предмети починають «світитися». Для створення подібних вражень також використовували люмінесцентні фарби. «Сяючі» композиції створюються в техніці гіпсографіті – дряпання рисунка на гіпсовій поверхні (гіпсокартон або самостійно підготовлену гіпсову пластинку заґрунтовану

одноколірною фарбою). Перед завданням відбувається ознайомлення з картинами, створеними у цій техніці.

Зокрема, заняття можна провести в реальних умовах на виставці, музеї, під час екскурсії, в арт-центрах, у майстернях митців. На заняттях використовуються віртуальні художнє ательє, редакція видавництва, виставковий зал, подорож тощо. Родзинкою занять стають рольові ігри, сесія мистецтвознавців, зустріч інопланетних митців на конференції, круглий стіл народних майстрів, театралізація, конкурси, змагання, аукціон на кращу ідею, обрядові дійства. Сприяють утворенню нових ідей колективне оформлення інтер'єру виставок, ярмарків, участь у бієнале, асамблеях, концертах тощо та благодійна діяльність з виготовлення сувенірів, облаштування тематичних пересувних виставок для ветеранів війни, людей літнього віку, дітей з особливими потребами, сиротам тощо; виїзд та проведення занять з образотворчого мистецтва в інших навчальних закладах підготовлених учнівською молоддю за власними проектами під загально-індивідуальним керівництвом педагога; участь в акціях у ролі екскурсовода, мистецтвознавця, митця, народного майстра тощо. Самостійні рішення завдань надають упевненості, віри у власну спроможність. Педагог-консультант допомагає визначити критерії відбору кращих проектів та заохочувальної оцінки для учасників у номінаціях, які не увійшли до основних.

Ціннісний чинник образотворчого мистецтва – його метахудожність як цілісність художнього образу, симультанність процесу його сприймання у співіснуванні в єдиному просторі та часі за підтримки синтезу сенсорних відчуттів.

Видова мікроінтеграція образотворчого мистецтва обумовлена взаємопроникненням художніх засобів інших видів образотворчого мистецтва шляхом використання інноваційних та традиційних способів і прийомів вирішення творчих завдань, які створюють умови для виховання чуттєвих переживань, асоціативно-образної інтерпретації явищ дійсності та мистецтва,

розвитку симультанного мислення, набуття творчого досвіду в пошуковій діяльності.

Розроблено методику розвитку синестезійного мислення учнівської молоді засобами образотворчого мистецтва, яка представлена у статті невеликою кількістю типових завдань.

Зміст методики відображається цілісним комплексом творчо-розвивальних вправ, різнорівневих художньо-творчих, частково-пошукових завдань та варіативній моделі організації дійства «Проект бажання». Методика ґрунтується на інтенсивній та перспективній мотивації у різноманітних *формах роботи*: активне та інтерактивне спілкування між суб'єктами навчання та виховання, дослідницькій та експериментальній роботі на майстер-класах, творчих майстернях, сесіях, виставках, ярмарках, бієнале, шоу, конференціях, аукціонах, віртуальних подорожах тощо; таких *методах активізації* як евристичний, інтрига, зацікавлення, мотиваційна бесіда, змагання, конкурс, асоціація, інтерпретація, ремінісценція, інверсія, експромт тощо; *інтерактивного сприймання* дидактичні та рольові ігри, персоніфікація, театралізація, пластичні етюди, інсценізація, оживлення, *інноваційних та традиційних способах і прийомах* технологічного вирішення творчих завдань – метаморфоза, деконструкція, масштабування, колажування, стилізація, трансформація, рекомбінування, комбінування та синтез, *засобах образотворчого мистецтва* – нетрадиційні та інтегративні художні техніки і матеріали – предмети побуту та вторинної сировини, продукти природи, косметики й харчування), *видах образотворення* – традиційному (малювання, ліплення, аплікація, конструювання, модифікованих за рахунок використання нехудожніх матеріалів) та інноваційному – фелтінг, квілінг, декупаж, інтарсія, маркетрі тощо, *сучасних формах образотворчого мистецтва* – перформанс, хепенінг, інсталяція.

Висновки. Проведене дослідження не вичерпує багатогранності теоретичних та практичних пошуків розв'язання проблеми. *Перспективним вважаємо вивчення* зарубіжного досвіду формування творчої активності дітей

та молоді; напрямів роботи з розвитку симультанного мислення особистості школярів початкової та старшої школи, студентів коледжів і майбутніх вчителів-предметників не лише образотворчого мистецтва, а й інших дисциплін.

Методика розвитку симультанного мислення учнівської молоді засобами образотворчого мистецтва може бути використана у науково-методичних матеріалах: підручниках, посібниках, альбомах-зошитах, орієнтовних календарних планів занять і рекомендацій педагогам.

Література:

1. Керрол Льюїс. Аліса в країні чудес [пер. з англ. В. Корнієнко, за ред. І. Малковича] / Льюїс Керрол. – К.: Іван Малкович «А-Ба-Ба-Га-Ла-Ма-Га». – 2001. – 121 с.
2. Симультанность. Словарь «Искусство». Цвет. Все о цвете. – Color.ru – URL: <http://color.ru/?item=b66cfc18-7924-4c9e-b556-b281f8d58c9a&termin=ae25bc45-bdd4-4d42-8a07-82928e5b81af> (дата звернення: 18. 04. 2019).
3. Український тлумачний словник. – URL: https://ukrainian_explanatory.academic.ru/ (дата звернення: 18. 04. 2019).